

10 TE
BEZOEKEN
PLAATSEN

NORD
PAS DE CALAIS

De Slag bij Fromelles

WANDELGIDS

de grote oorlog
herdacht 18
14 **mémoire**
de la grande guerre

NORD
PAS DE CALAIS

Paix Frieden Peace

De Slag bij Fromelles, westfront - 19 en 20 juli 1916, was een korte maar bloedige episode uit de Eerste Wereldoorlog. Deze slag, bedoeld als afleidingsmanoeuvre voor de Slag bij de Somme die 80 kilometer zuidelijker op 1 juli door de Fransen en Britten ontketend was, liep in amper 24 uur uit op een compleet fiasco voor de Britse en Australische strijdkrachten. Het was de eerste Australische operatie in Frankrijk. De verliezen vertellen boekdelen over de wreedheid van de zware artillerie en machinegeweren: 2.000 Australiërs gedood of vermist, 3.500 gewond of gevangengenomen, 1.500 Britten uitgeschakeld. De Duitsers zaten in de verdediging en telden desondanks 1.600 doden en gewonden.

Het dorp Fromelles herrees na de verwoestingen van de Eerste Wereldoorlog uit de ruïnes. De boeren maakten het verwoeste land weer bebouwbaar. Aan het eind van de twintigste eeuw herinneren slechts de begraafplaatsen van de Commonwealth War Graves Commission en enkele Duitse bunkers nog aan het voormalige slagveld. Na de exemplarische analyse van vijf massagraven, twee dagen na de slag gegraven door de Duitsers en ontdekt in 2007, konden de stoffelijke resten van 250 soldaten, voor het merendeel Australiërs, deels geïdentificeerd worden door de vergelijking van DNA-profielen. Hun lichamen rusten tegenwoordig op een nieuwe begraafplaats, midden in het dorp. In nagedachtenis van dit drama, dat beschouwd wordt als een van de wreedste beproevingen voor de jonge Australische natie, is een Frans-Australisch museum geopend.

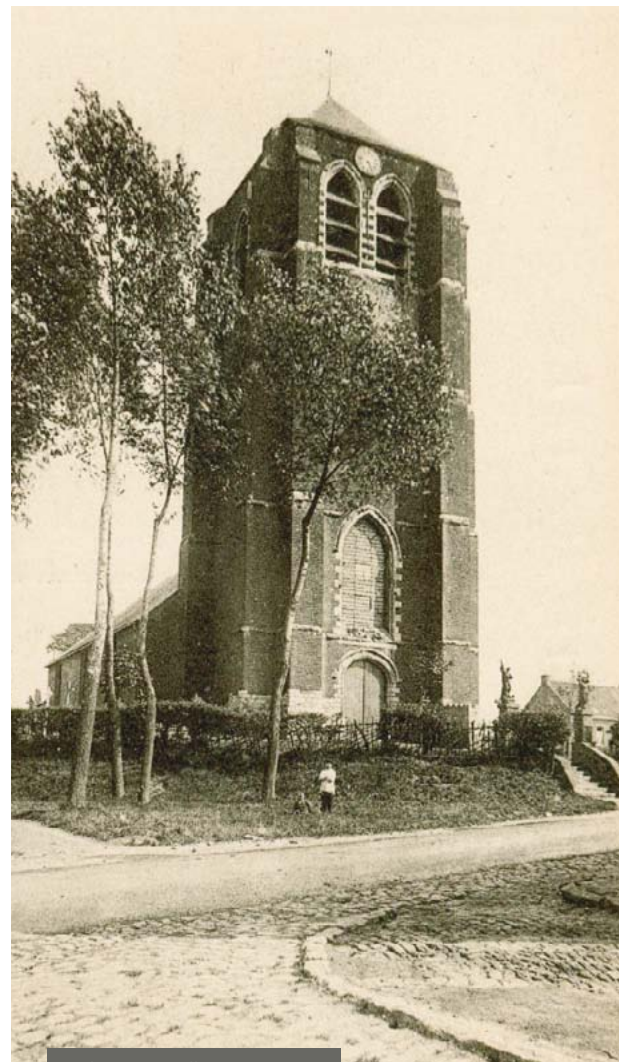

E. Roose

Enkele tips voor een verrijkende, veilige wandeling:

- De plaatsen die u gaat bezoeken, zijn herdenkings- en bezinningsplaatsen. Respecteer de geldende regels en verstoor de rust niet.
- Respecteer de natuur, laat geen afval slingeren.
- Let op: de wegen zijn ook toegankelijk voor andere voetgangers, ruiters en gemotoriseerd verkeer (auto's, motorfietsen, etc.).

Kerk van Fromelles

Kerk van Fromelles, vóór 1914

In de herfst van 1914 tekent zich van de Vogezen tot aan de Noordzee geleidelijk aan een ononderbroken verdedigingslijn af: het lukt geen van de aanwezige strijdkrachten om de overhand te krijgen op de tegenstander. Tijdens deze zogenaamde 'race naar de zee' bezetten de Duitsers zelfs de meest onbeduidende hoogtes in het landschap langs de veroverde gebieden. De kerk van Fromelles, op de heuvel van Weppes, fungeert als uitkijkpost en verschaft de Duitsers een strategisch overwicht. Vanaf de torenspits is aan de horizon de vlakte van de Leie waar te nemen, van het West-Vlaams Heuvelland tot aan de mijnstreek van de Pas-de-Calais. De kerk wordt al snel het doelwit voor de artillerie van de geallieerden. In het voorjaar van 1916 is de kerk een ruïne. De nieuwe kerk, in neoromaanse stijl, is herbouwd op de fundering van de verwoeste kerk en ingewijd in 1924.

Coll. JM Bailleul

Bunker van L'Abbiette

2

Duitse geniesoldaten poseren voor een betonnen bunker in aanbouw bij Prêmesques, tegen 1916

Coll. JM Bailleul

Tijdens de geleidelijke overgang naar een positieoorlog ontwikkelt elk leger opstellingen om zijn linies te verdedigen. Zo bouwen de geniesoldaten van het Duitse leger vanaf 1915 een reeks bunkers van gewapend beton langs het front, verdeeld over een breed vlak en ontworpen voor specifieke functies. Tientallen betonnen bunkers liggen nog steeds verspreid in het landschap rond Weppes, waaronder de bunker van L'Abbiette, een commandobunker op een kilometer afstand van de frontlinie. Een opschrift boven de centrale ingang geeft

aan dat de bunker gebouwd werd door de 13^e Compagnie Genie, verbonden aan de 6^e Beierse divisie. De bunker beschikt over een verhoging waardoor de schutters konden steunen op het dak van de bunker. Dat korporaal Adolf Hitler tussen maart 1915 en september 1916 in deze bunker gestationeerd was, is een geschiedkundig feit. Hij diende als koerier in het 16^e Beierse Reserve-infanterieregiment. Hij bracht de bevelen uit Wavrin over naar de commandopost. In 1940 bezocht hij de sector opnieuw.

JM. Bailleul

Bunker van L'Abbiette

Kennedykruis

3

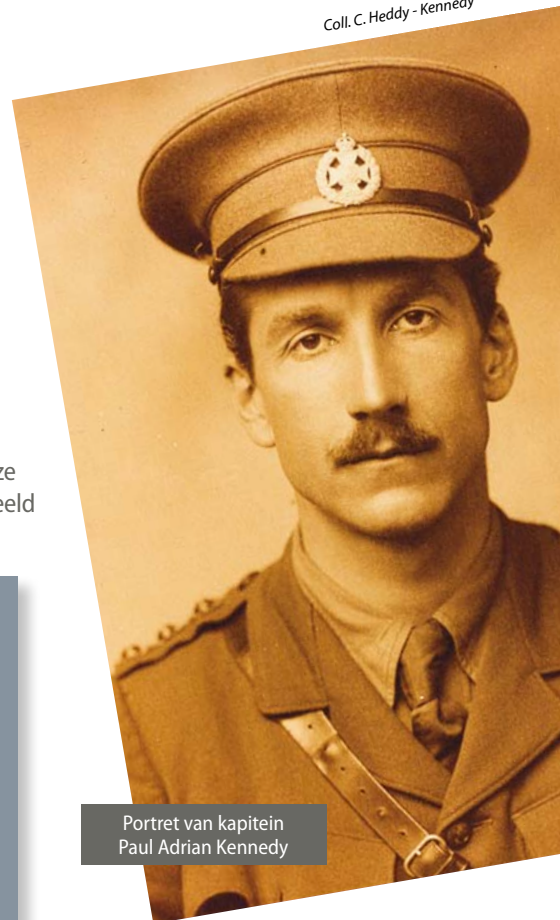
Coll. C. Heddy - Kennedy

Dit herdenkingskruis werd opgetrokken en gezegend in oktober 1922 ter nagedachtenis van kapitein Paul Adrian Kennedy, vermist geraakt op 9 mei 1915 tijdens de Slag bij Aubers Ridge. De kapitein werd geraakt door een sluipschutter toen zijn compagnie de Duitse linies doorbrak bij Rouges-Bancs. Hij was er zo slecht aan toe dat hij zijn mannen vroeg hem ter plekke achter te laten. Zijn lichaam werd nooit teruggevonden. Na de oorlog kocht zijn moeder het stukje land op waar Paul achtergelaten werd en liet er een kruisbeeld plaatsen. Zij verloor drie van haar vier zonen in deze oorlog. De christus van het oorspronkelijke kruisbeeld is te zien in de kerk van Fromelles.

De Slag bij Aubers Ridge

De Slag bij Aubers Ridge wordt op 9 mei 1915 ontketend door het Britse leger. Deze aanval op de Duitse stellingen op de heuvel van Weppes (door de Britten 'Aubers Ridge' genoemd: heuvelrug van Aubers) heeft als doel het Franse offensief in de Artois te ondersteunen dat op dezelfde dag begint. Er zijn twee flankaanvallen geprogrammeerd: een in het zuiden in de sector 'Port Arthur' bij Neuve-Chapelle en een in het noorden in de sector 'Rouges-Bancs' bij Fromelles. Het korte voorbereidende bombardement raakt de Duitse verdediging niet eens en het offensief valt stil. In deze slag lieten 11.000 Britten, Schotten en Indiërs het leven.

Portret van kapitein Paul Adrian Kennedy

Australian Memorial Park

De Slag bij Fromelles op het westfront begint op 19 juli 1916 als afleidingsmanoeuvre voor de Slag bij de Somme die sinds 1 juli in volle gang is. Het is de eerste operatie in de Eerste Wereldoorlog waaraan de Australische eenheden deelnemen. Het blijft voor hen een van de meest bloedige veldslagen.

Na een voorbereidend artillerievuur op 19 juli 1916 om 11 uur 's ochtends, vallen de 5^e Australische divisie en de 61^e Britse divisie om 6 uur 's avonds op een front van 4 kilometer aan. Het einddoel is de inname van een vooruitgeschoven stelling, de

Sugar Loaf (suikerbrood), tegenover het gehucht Rouges-Bancs bij Fromelles. Golven aanvallende soldaten lijden op een door de onweersbuien van de voorafgaande dagen doorweekt terrein onder het vuur van de Duitse mitrailleurs die tijdens de voorbereidende bombardementen beschut waren in betonnen bunkers. Sommige van deze bunkers zijn nog te zien in het herdenkingspark. In het meest noordelijke puntje van de aanval lukt het de Australiërs om de eerste Duitse linie te doorbreken, maar ondanks gewelddadige gevechten houden ze geen stand.

Soldaten van het 53^e Australische Bataljon in de eerste linie, enkele minuten voor het offensief bij Fromelles
19 juli 1916

AWM

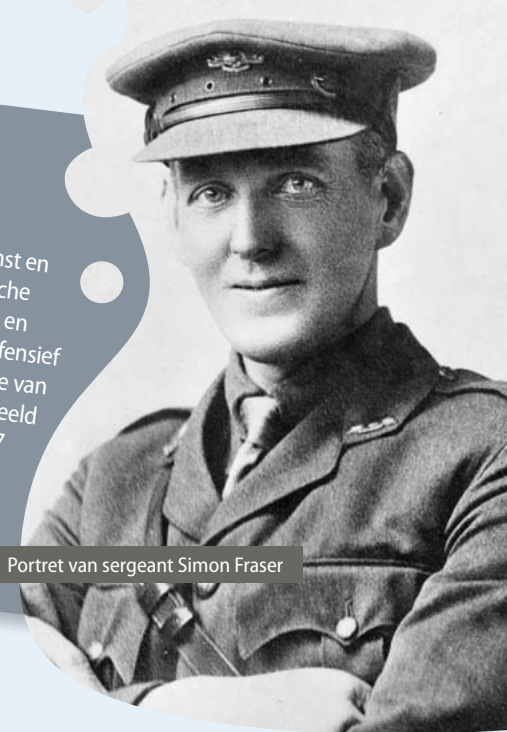
Detail van het standbeeld van sergeant Simon Fraser in het Memorial Park

A.S. Flament

Sergeant Simon Fraser

Simon Fraser werd in 1887 geboren. Als de oorlog uitbreekt, is hij boer in Victoria, een staat in het zuidoosten van Australië. Hij gaat in juli 1915 in dienst en wordt ingedeeld in het 57^e Bataljon van de Australische strijdmacht. Hij neemt deel aan de Slag bij Fromelles en beschrijft in zijn dagboek hoe hij op de dag na het offensief enkele gewonde soldaten hielp. Dit verklaart de keuze van de beeldhouwer voor hem als model voor het standbeeld in het herdenkingspark van Fromelles. Op 11 mei 1917 wordt sergeant Fraser vermist verklaard tijdens de tweede slag bij Bullecourt. Zijn naam is bijgeschreven op het Australische herdenkingsmonument van Villers-Bretonneux (Somme).

Portret van sergeant Simon Fraser

AWM

De volgende dag wordt de operatie tegen 9 uur 's ochtends gestaakt zonder enige terreinwinst. De Slag bij Fromelles heeft zware gevolgen: meer dan 1.500 mannen van de 61^e Britse divisie zijn buiten gevecht gesteld. De Australiërs betreuren iets meer dan 5.500 doden, gewonden of vermisten. De Beierse tegenstanders tellen meer dan 1.600 slachtoffers.

Tijdens de drie volgende dagen gaan de Australische soldaten op eigen initiatief, ondanks het verbod, het niemandsland op om hun gewonde kameraden te helpen. Het beeld midden in het Australian Memorial Park getuigt van deze broederlijke opwelling en draagt de naam 'Cobbers', 'makkers' in de Australische spreektaal. Dit werk van Peter Corlett werd onthuld in juli 1998. In de tuin van de Shrine of Remembrance in Melbourne staat een kopie van het beeld.

'... en ik kon hem niet op mijn rug tillen; maar het lukte me om hem in een oude loopgraaf te leggen en ik zei hem dat hij zich rustig moest houden terwijl ik een brancard ging halen. Toen riep een andere man "Vergeet me niet, makker!". Ik ben teruggekomen met brancards en vier vrijwilligers en we hebben beide mannen veilig teruggebracht.'

Sergeant Simon Fraser, geciteerd door Charles Bean in *The AIF in France, 1916, The Official History of Australia in the War of 1914-1918*, Vol. 3, Sydney, 1929

8,5 km

Ca. 2,5 uur

Vertrekpunt: kerk van
Fromelles

Circuit de la
Bataille de
Fromelles

8,5 km

▲ Max. hoogte: 29 m

▼ Min. hoogte: 15 m

Parkeerplaats

Picknickplaats

0 100 200 300 400 500m

Réalisation: georeflet.com

V.C. Corner Cemetery and Memorial

5

Le Trou Aid Post Cemetery

6

De gevechten die de Britten leverden in deze sector vóór de Slag bij Fromelles waren kort maar krachtig. Tijdens deze gevechten werden een aantal individuele heldendaden onderscheiden met een *Victoria Cross* (V.C.), de hoogste Britse militaire onderscheiding. Dit komt terug in de naam van deze begraafplaats: *V.C. Corner*, letterlijk 'de hoek van de Victoria Kruisen'. Deze begraafplaats, uniek in Frankrijk, is de enige honderd procent Australische begraafplaats. Twee massagraven, elk voorzien van een wit kruis, bevatten de stoffelijke resten van 410 niet-geïdentificeerde Australische soldaten, gevonden op het slagveld bij Fromelles aan het eind van de oorlog. Op een muur tegenover de ingang staan de namen van 1.299 Australiërs, vermist verklaard na de Slag bij Fromelles op 19 en 20 juli 1916. Sommige van hen zijn in 2009 teruggevonden in massagraven in het Fazantenbos en zijn sindsdien geïdentificeerd.

'We vonden het oude niemands-land vol met onze doden. De grond was bezaaid met schedels, botten en repen uniform.'

Charles Bean, Australische oorlogscorrespondent, tijdens zijn bezoek aan Fromelles op 11 november 1918, de dag van de wapenstilstand.

Werk van architect Sir Herbert Baker. De Trou Aid Post Cemetery wordt door veel mensen gezien als een van de mooiste herdenkingsplaatsen langs het front. Zoals de naam al zegt, lag deze begraafplaats bij een eerstehulp post bij het buurtschap Le Trou, gemeente Fleurbaix, ter hoogte van de tweede lijn van de Britse loopgraven. Hier rusten 351 soldaten uit het Britse leger, gesneuveld tijdens de diverse veldslagen in deze sector: Le Maisnil (oktober 1914), de Slag bij Aubers Ridge (9-10 mei 1915), de Slag bij Loos (25 september tot 14 oktober 1915) en de Slag bij Fromelles (19-20 juli 1916). Slechts 149 strijders konden geïdentificeerd worden.

Sir Herbert Baker

Sir Herbert Baker (1862-1946) is een van de belangrijkste Britse architecten van rond de twintigste eeuwswisseling. Zijn naam blijft verbonden aan verschillende prestigieuze gebouwen in Zuid-Afrika, Groot-Brittannië en India. Na de oorlog heeft Baker, samen met de architecten Edwin Lutyens en Reginald Bloomfield, in opdracht van de *Imperial War Graves Commission* de supervisie over de werkzaamheden op de militaire begraafplaatsen en herdenkingsmonumenten van de Britse strijdmacht. Hij heeft in dat kader de Tyne Cot Military Cemetery van Zonnebeke bij Ieper, het Indiase monument van Neuve-Chapelle en het Zuid-Afrikaanse herdenkingsmonument van Delville Wood in de Somme ontworpen.

Detail van het herdenkingsmonument van V.C. Corner

A.S. Flament

Ingang van de begraafplaats

A.S. Flament

Rue-Petillon Cemetery

7

O. Delory

Graven van de Australische soldaten die sneuvelden tijdens de aanval van 15 juli 1916

De ingang van de begraafplaats Rue-Petillon Cemetery in Fleurbaix bestaat uit drie bogen en komt uit op een fantastisch onderhouden 'tuin' waar meer dan 1.500 soldaten uit de Britse Gemeenebest rusten en ook enkele Duitse soldaten. Evenals de nabijgelegen Trou Aid Post Cemetery lag ook deze begraafplaats naast een eerstehulp post op de tweede Britse linie, in de ruïnes van een huis dat

spottend Eaton Hall genoemd werd, naar het buitenhuis van de Hertog van Westminster. Aan het begin van deze herdenkingsplaats zijn de dicht naast elkaar geplaatste graven van de 30 Australiërs, gesneuveld tijdens een Duitse aanval op 15 juli 1916, gemakkelijk te herkennen.

Fazantenbos

8

Naar aanleiding van onderzoek op eigen initiatief van Franse en Australische historici geeft de Australische regering in 2007 en 2008 de opdracht een terrein aan de rand van het bos grondig te analyseren. De Duitsers noemden dit bos tijdens de Eerste Wereldoorlog het 'Fazantenbos'. Peiling wijst uit dat er vijf massagraven liggen, gegraven door de Duitsers vlak na de Slag bij Fromelles.

In 2009 wordt besloten de lichamen op te graven. Er wordt zorgvuldig gezocht naar bewijzen om de identiteiten van de stoffelijke resten te bepalen. De onderzoekers vergelijken ook DNA-profielen. In totaal komen 250 lichamen boven aarde. Na een nauwgezet onderzoek door archeologen, antropologen, gerechtelijke geneeskundigen,

militaire historici, vinden de stoffelijke resten een definitieve rustplaats op de nieuwe begraafplaats Pheasant Wood Military Cemetery.

Het onderzoeksprogramma, dat deze stoffelijke resten identificeert op basis van tijdens de opgravingen verzamelde elementen, zal doorlopen tot in 2014: de antropologische gegevens worden vergeleken met die uit de militaire zakboekjes van de na de veldslag vermist verklaarde soldaten en de ADN-monsters met die van de Australische en Britse families die een voorvader verloren tijdens deze slag.

Duitse soldaten vullen een massagraf, tegen 1915

coll. JM Bailleul

CWGC

Archeologen op de vindplaats van het Fazantenbos in 2009

Pheasant Wood Military Cemetery

Het Offerkruis staat niet ver van de kerk, op het terrein tegenover het front. Het kruis staat op een zevenhoekige, ommuurde begraafplaats en steekt uit boven de omliggende grafzerken. Alle 250 lichamen die in het Fazantenbos gevonden zijn, hebben er hun definitieve rustplaats na een laatste eerbetuiging van zowel de Britse als de Australische strijdmachten. Deze begraafplaats is de eerste door de *Commonwealth War Graves Commission* aangelegde begraafplaats sinds de jaren 60. De plechtige inwijding werd op 19 juli 2010 gehouden in bijzijn van belangrijke Britse, Australische en Franse gezagsdragers. Op dat moment waren 94 soldaten geïdentificeerd. Al naargelang de vordering van de identiteitsonderzoeken worden grafstenen met de inscriptie 'Known unto God' (slechts bij God bekend) vervangen door stenen met de identiteit van de soldaten.

Militaire delegatie leidt het 250^e en laatste lichaam van het massagraf in het Fazantenbos naar zijn definitieve rustplaats tijdens de plechtige opening van de begraafplaats op 19 juli 2010

G. Funk

Museum over de Slag bij Fromelles

Badge van de Australische soldaten tijdens WO1

coll. JM Bailleul

Dit museum presenteert een collectie van de leden van de vereniging 'Fromelles et Weppes, terre de mémoire 14-18' en geleende museumstukken van de Australische regering over de geschiedenis van de Slag bij Fromelles en beschrijft de levensloop van enkele soldaten die bij deze slag betrokken waren. Het museum ligt aan de nieuwe militaire begraafplaats en handelt tevens over de indrukwekkende opgravingen en de vorderende identificatie van deze soldaten wier lichamen pas 92 jaar na de slag waarin ze omkwamen werden ontdekt.

Helm van de 21e Divisie van de Beierse Reserve-infanterie

Coll. M. Delbarre

Ontwerp teksten en research beeldmateriaal: Jean-Marie BAILLEUL, Association 'Fromelles et Weppes, terre de mémoire 14-18', en Édouard ROOSE, Comité Régional de Tourisme Nord-Pas de Calais. **Inleiding:** Yves LE MANER, Conseil Régional Nord-Pas de Calais. **Coördinatie uitgave:** Olivier DELORY (Nord Tourisme). **Vertaling:** Marijke Olejniczak. Dank aan de familie Kennedy voor het ter beschikking stellen van de familiearchieven.

Ontwerp en uitwerking: les Paoistes – Uitvoering: Agence Néo - Cartografie: Géo Reflet op basis van historische gegevens, verzameld door Jean-Marie Bailleul - **Druk:** Nord'imprim - **Fotocredits:** A.S. FLAMENT (cover), A.S. FLAMENT, G. FUNK, O. DELORY (gids) - **Credits archiefdocumenten:** ©Australian War Memorial (AWM), Commonwealth War Graves Commission - Kantoor Franse zone (CWGC), Collectie Jean-Marie-Bailleul, Collectie Martial Delbarre.

©Copyright: CRT Nord-Pas de Calais en Nord Tourisme-2013. Gehele of gedeeltelijke reproductie zonder voorafgaande schriftelijk toestemming van het Comité Régional de Tourisme Nord-Pas de Calais en Nord Tourisme is niet toegestaan.

Wettelijke deponering: 1e semester 2013.

Prix Frédéric Pasteur

Northern France Region of Culture

Meer informatie:

VVV / DIENST VOOR TOERISME WEPPE

Tel.: +33 (0)3 50 63 85

www.wepes-tourisme.fr

Lokaliseer een graf op de militaire begraafplaatsen
van het Gemenebest via:

www.cwgc.org

Bekijk de Wegen van Herdenking in Noord-Frankrijk:

www.wegenvanherdenking-noordfrankrijk.com

Ontdek het grensoverschrijdende project 'Eerste Wereldoorlog herdacht'
en download de app 'Dagboek 14-18':

www.1418herdacht.be

Comité Régional de Tourisme
Nord-Pas de Calais

Europese Unie - Europese
Fonds voor Regionale
Ontwikkeling
Union européenne-Fonds
Européen de
Développement Régional

Interreg efface les frontières
Interreg doet grenzen vervaagen

CWGC
Commonwealth War Graves Commission

